СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 217. Джерзи Сити, Н. Дж., четвер, 18. вересня 1930. VOL. XXXVIII. No. 217. Jersey City, N. J., Thursday, September 18, 1930. THREE CENTS.

КАНАДА ПІДНОСИТЬ ОХОРОННІ ЦЛА

ХОЧЕ В ТОЙ СПОСІБ ЗАРАДИТИ БЕЗРОБІТТЮ. КАНАДІЙСЬКИЙ ПРОМИСЛ МАЄ ЗАСПОКОЇТИ ПОТРЕБИ КАНАДІЙЦІВ.

ОТАВА (Канада). — Премієр Бенет, котрий є рівнож і міністром фінансів, предложив парляментови проект дальшої ревізії тарифи. Дебата над ревізією протягнеться дуже довго. Тому парлямент ухвалив, щоби тимчасово ввести в життя негайно 130 постанов, якими піднесено теперішню тарифу.

Премієр заявив, що піднесення тарифи охоронить канадійську промисловість і дасть змісця роботу 25,000 безробітним. Таке заявили йому канадійські промисловці, котрі зобовязалися рівнож не підносити цін на свої вироби.

Ухвалено далі, що коли би промисловці піднесли ціни, правительство має право знести постанови щодо піднесення охоронного мита.

Премієр заявив, що кождий край думає про себе, а тому й Канада мусить оглядатися в першу чергу на себе. Найбільше цло наложено на хліборобські машини, яких спроваджують до Канади дуже велике число.

ПЕВНІ, ЩО ЦЕ ВІДПЛАТА.

ВАШИНГТОН. — У вашингтонських кругах уважають нову канадійську охоронну тарифу відплатою за американську тарифу Смут-Голія.

ВИЛЛЯЛИ 200,000 ҐАЛЬОНІВ ПИВА.

ЕЛИЗАБЕТ (Ню Джерзі). — Прогибіційні аґенти з Нюарку перевели ревізію у бровари Петра Брайдта, бо мали донесення, що в бровари виробляють пиво, хоч не мають на це дозволу. Аґенти знайшли величезні запаси пива, та арештували 9 осіб.

Та в ночі хтось повитягав чопи з бочок і пиво почало лятися струями на вулиці. Сотки людей приглядалися тому чудному видовищу.

АҐЕНТ І УРЯДОВЕЦЬ.

НЮ ЙОРК. — Джан Келер, одинокий републиканець, котрий був міським комішенером, побирав 6 літ платню від видавничої спілки „Д. С. Гіт Ко" за те, що поручав її видання школам. Келер був рівнож членом „Борд оф Едюкейшен."

Він виправдує себе тим, що не бачить у тім нічого злого, що він був міським урядовцем, а разом з тим і аґентом видавничої спілки. Він каже, що він тільки робив фірмі рекляму, але не настоював на те, щоби в неї купувати книжки.

ТОТЛ ВНІС РЕЗИҐНАЦІЮ.

НЮ ЙОРК. — Федеральний прокуратор Чарлз Тотл, визначна фіґура в републиканській партії, заявив, що вніс на руки президента Гувера свою резиґнацію з уряду прокуратора. Заразом зазначив, що він є за знесення 18-тої поправки.

Тотла висувають републиканці нюйорського стейту на кандидата на ґовернора. Думають, що він прийме ту кандидатуру, якщо конвенція заявиться одноголосно за нєї.

БОЇТЬСЯ ФАШИСТІВ І КОМУНІСТІВ.

ВАШИНГТОН. — З Европи повернув о. д-р Едмунд Волш, заступник президента Джорджтавн університету. Він каже, що коли6 фашисти і большевики зросли в Німеччині, то треба надіятися нового перевороту, збольшевичення Німеччини і червоного терору. Він подає далі, що багато лиха накоюють ті сенатори чи вчені, котрі повертають з Росії і поширюють прихильні для большевиків інформації, які на ділі не є згідні з правдою. Бо коли самі большевики, котрим удалося видістатись до заграничних місій, не хочуть вертати до Росії під загрозою кари смерти і конфіскати майна, то це вже є доказом, які там неможливі відносини.

НАЙБІЛЬША ДИТЯЧА СМЕРТНІСТЬ У РОСІЇ.

НЮ ЙОРК. — З звіту „Метрополітен Лайф Іншуренс Компані" виходить, що найбільше дітей вмирає у большевицькім царстві, а найменше в Новій Зеляндії.

МАТИ ДЖОНС УМИРАЄ.

ВАШИНҐТОН. — Мати Мейрі Джонс, провідниця робітничого руху на протязі 60 літ своєї діяльности, дуже впала на силах. Лікарі кажуть, що вона помре до кількох днів.. Мати Джонс має тепер 100 літ. Фізично ослабла, але умово держить себе дуже добре. Ще й тепер інтересується політичними і робітничими подіями.

ПОЛІТИШЕНИ ЗАБИРАЮТЬ САМІ ДОБРІ МІСЦЯ.

НЮ ЙОРК. — Д-р Генрі Р. Линвил, президент „Тічерс Юніон", вислав мейорови Вокерови листа, в якім твердить і доказує, що від ряду літ ніяка краща посада, звязана з шкільництвом і кращою платнею, не дісталася людям знання і заслуги, а тільки тим, котрі мали попертя впливових політишенів.

Хабарництво, пише Линвил, яке здеморалізувало суди, деморалізує рівнож і школи. А такими способами годі виховати нове покоління чесних горожан.

Лист цей є відповідю на запевнення мейора, що він держатиме політику здалека від школи.

ДАЛІ ОБСТРІЛЮЮТЬ АФРИДІВ.

Британські воєнні літаки знову літають на афганському кордоні й час від часу бомбами обстрілюють ті афридські племена, які ще не заспокоїлися й пробують нападати на Англійців, або ведуть агітацію, закликаючи інші племена до загального повстання. На кордоні з Афганістаном знову розпорошено літаками 4,000 Індусів, які старалися наступати на північно-західну частину пешаварської провінції.

БРАТ КУТЄПОВА САМОВБИВНИК.

Молодший брат ґен. Кутєпова, бувший старшина російської армії, який як емігрант працював в одній берлінській фабриці, підрізав собі бритвою горло й помер. Причиною самовбивства була неврастенія і якась недуга голови, наслідком якої Кутєпов мав піддатись операції. Нервову недугу придбав собі Кутєпов ще під час революції, а збільшилась вона від емігрантських злиднів.

НЕЗВИЧАЙНА АВТОМОБІЛЕВА КАТАСТРОФА.

У Мадриді завалився міст на ріці у хвилині, коли тим мостом переїжджав автомобіль, в якому везено 6 биків для боротьби в цирку. Автомобіль упав з висоти 15 метрів до води, наслідком чого згинуло двох шоферів, один дозорець із цирку і 6 биків.

БОРОТЬБА З МОГИЛАМИ.

В часі Зелених Свят польські „стшельци" знищили в Завалові могилу стрільця УГА, бл. п. М. Душника. Виновників покарав повітовий суд в Підгайцях кільканацятьдневним арештом. Дня 10. липня ц. р. кількох завалівських хлопців вийшло поправити розриту могилу. Зараз зявилися постерункові, поарештували хлопців і приказали громадським вартівникам і дітям розкинути далі могилу. При цьому розкидував могилу сам комендант завалівського постерунку. Те саме ділялося в селі Сільце коло Підгаєць, де дня 16. липня ц. р. місцеві хлопці на прохання родини пришли поправити могилу стрільця УГА, Г. Барана. І там зявилися постерункові, поарештували хлопців, а староство в Підгайцях приказало громадській раді в Сільці збурити могилу. Коли радні спротивилися цьому, покарано їх грошевими карами або арештом. Такимиж карами покарало староство арештованих хлопців з Завалова і Сільця. В обох громадах староство дало наказ громадським урядам держати постійну (в день і в ночі) варту, щоби хтось не важився поправляти могил українських стрільців. В такий спосіб могили українських жовнірів мають сьогодня постійні, наче почесні варти.

ПІДПАЛЕННЯ БУДИНКУ „ПРОСВІТИ" В МИКУЛИЧИНІ.

В ночі з 17. на 18. серпня вибухла пожежа в будинку „Просвіти" в Микуличині, пов. Надвірна. Вогонь знищив деревляні частини будинку і товари кооперативи, яка мала там приміщення. Далі вогонь перекинувся на сусідну віллю Ольги Семків і знищив її зовсім. Втрати виносять біля 50,000 золотих. Польські часописи пишуть, що будинок „Просвіти" хтось підпалив.

ЗЕМЛЕТРУС НА ГОРІШНІМ ШЛЕСЬКУ.

З Катовиць сповіщають, що 25. серпня ц. р. в копальні вугля „Гільдебранд" у Новім Селі завалилися на покладі „Герард" кілька хідників і стовпів. В наслідок катастрофи є 5 осіб ранених, а 9 засипаних. З особи вдобуто живими, а 6 нема надії відгребати ще в живих. Катастрофа повстала в наслідок землетрусу, який відчули в Катовицях, Колочовицях і Радошовицях.

КИТАЙ ВИМИРАЄ З ГОЛОДУ.

Англійська преса пише, що в Китаю панує голод, якого населення китайської держави не тямить сотки літ. В одним селі північного Китаю із 2,500 населення, залишилося в живих тільки 800, а решта вимерла з голоду. В Сансі голодуючі вояки вимордували все населення й ограбили місто. В місті Сіяні вмерло з голоду 4,000 Китайців. У цілому Китаю від голоду вмерло майже 2 міліони осіб.

ІНСТРУКТОР ПОЛЬСЬКИХ СКАВТІВ СТРІЛЯЄ ДО УКРАЇНСЬКИХ ХЛОПЦІВ.

В Поточиськах коло Рогатина перебуває літній табор польських „гарцежів". Проводить табором професор польської гімназії в Рогатині, п. Юзеф Вімош. В неділю, 13. липня ц. р., п. Вімош, вертаючи з села до табору, стрінув на полі трох селянських хлопців, почав кричати до них, називати „хамами" і вкінці почав стріляти до них з револьвера. Двох хлопців втекло, а до третього, який залишився, Вімош вистрілив у праве рамя з револьвера. З рамени почала бухати кров, але опікун „гарцежа" бив далі хлопця револьвером по грудях. На стріли і крик прибіг один селянин, вхопив Вімоша за карк і запровадив до громадського уряду. Перед начальником громади п. Вімош грозив далі, що закличе гарцежів і вистріляє цілу громадську раду. Вкінці його розброєно і віддано поліції. Після того п. Вімош і місцеві „стшельци" і Поляки хотіли цілу справу затушувати і навіть хотіли раненому хлопцеві, Бурковському Михайлови, заплатити 125 зол., щоби він не робив скарги. Справу віддано вже-таки до суду. І знову цю подію треба записати до рубрики „Сила і засоби вищої цивілізації".

ЗНОВУ РОЗРИТА МОГИЛА.

В Жабині, зборівського повіту, є могила 4 стрільців Української Галицької Армії з 1919 р. Другого дня Зелених Свят ц. р. на могилі поставлено високий хрест і уладжено їх посвячення. А в ночі з 28. на 29. липня ц. р. якісь злочинці розрили могилу і викинули хрест. Подібне було ще в часі Великодних Свят у Поморянах, де також злочинна рука розрила могилу і викинула хрест.

ЕПІДЕМІЯ ТИФУ В ДОЛИНІ.

Останніми днями занотовано в Долині кілька випадків плямистого тифу. Кілька хорих на тиф уже померло.

СМЕРТЬ НАЙСТАРШОЇ НІМКИ.

В Гайленкірху померла найстарша Німка. Вона мала 107 літ.

„КОМІТЕТ КРЕСОВИ" В ТЕРНОПОЛІ.

„Ілюстровани Курер Цодзенни" пише: „В суботу вечером (23. серпня) у Тернополі відбувалося велике віче, скликане обнвательським комітетом для вияснення становища польського громадянства у Малопольщі супроти невпинного українського саботажу.

„Перед вічем дозорці дому найшли перед „Соколом", де відбувалось віче, тяжку гранату, уставлену так, що при найлекшім порушенні вона мусілаб вибухнути. Наслідки експльозії були би страшні і спричинилиб багато жертв... Поліція зарядила слідство, яке виявило, що бомбу підложив учень української гімназії в Тернополі, який вже непраз був караний. На вічу репрезентанти всіх суспільних верств ухвалили резолюцію, яка у головній точці постановлене покликати до життя Польський Кресовий Комітет. Завданням цього комітету буде: 1. організування самооборони польського населення і співпраця з владою в цілях винищення українських саботажистів і терористів; 2. змінити польську експансію на кресах; 3. перевести розвязання сепаратистичних українських організацій, отже Луків (має бути Лугів), Пластів, Соколів, Просвіт, Кооператив і Союзів, бо всі вони є кузнею ненависти, насильства і злочинів та гніздами антидержавної роботи; 4. вибороти скасування окремих руських шкіл, особливо руських гімназій".

ПОБИЛИ ЖИДА ВИХРЕСТА.

Варшавський апеляційний суд затвердив присуд на обвинувачених Іцка Боцяна, Цитриновичевої і братів Ляховичів, яких у Остроленці засуджено за побиття вихреста Янкля Цитриновича на 3 місяці вязниці. Янкель Цитринович із Остроленки був жонатий і мав двоє дітей, але полюбивши Польку Хмелевську, вихрестився, покинув першу жінку Жидівку і жив з Полькою. Його перша жінка Рухля помирилася зразу з долею, а коли Цитринович силою відібрав від неї двоє дітей і хотів виховати їх у католицтві й вихрестити, Рухля не видержала, скликала Жидів, які напали на вихреста Цитриновича і побили його здорово, причім лаяли християнську релігію та навіть накликали бити усіх католиків в Остроленці. Ця справа опинилася в суді і представники воюючого юдаїзму Боцян, Цитриновичева і брати Ляховичі мусять сидіти 3 місяці у криміналі.

ЧИ САБОТАЖ?

Під тягаровий поїзд, що йшов з Борщович до Красного, невідомі особи підложили вибуховий матеріял, який експльодував, але не вчинив ніякої шкоди. Поїзд, спинившись 5 хвилин, поїхав далі, а поліція почала слідство. Польська преса пише, що це робота „армії Коновальця".

АРЕШТУВАННЯ В ХАРКОВІ.

З Харкова повідомляють, що там арештовано митрополита української автокефальної церкви, Пимена. Його відвезено до Москви. Рівночасно арештовано кількох інших Українців.

МАСОВИЙ РОБІТНИЧИЙ СТРАЙК У ПОЛЬЩІ

РОБІТНИКИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ДИКТАТУРИ ПІЛСУДСЬКОГО.

ВАРШАВА (Польща). — Становище в Польщі ізза політики Пілсудського все поважнішає. Помимо численних протестів ріжних політичних та громадських кол проти переслідування Пілсудським своїх противників, тепер робітництво розпочало активний протест.

Перший великий протестаційний страйк, в якому взяло участь більше як 10,000 робітників, уже відбувся в Варшаві. Страйк був одноденний. Страйкували переважно робітники з металевих фабрик, будівничі та заняті при вироблению цукорків. Треба сподіватися, що протестаційний рух робітництва пошириться по всій Польщі.

РОЗСТРІЛЮЮТЬ БЕЗ СУДУ.

МОСКВА (СССР). — По постанові чеки розстріляно без суду трох людей за те, що вони не досить ретельно старалися погасити пожежі в державних будинках. Їх обвинувачено в контр-революції. В іншому випадку розстріляно двох братів за те, що вони вбили державного інспектора, коли той приїхав ревідувати комуністичне господарство, яким вони заряджали та яке вони обкрадали.

Робітнича московська ґазета говорить, що багато людей стоїть у черзі перед кооперативними склепами без потреби. Вони піддаються ріжним чуткам, які розпускають „контр-революціонери", а тому без потреби стараються запастися ріжним крамом, або харчами.

Ленінградська контрольна комісія викрила „некомуністичне поведення" адміністрації та робітництва алюмінової фабрики, на якій відбувся бенкет з нагоди заложення вугольного каменя нової будівлі. На цьому бенкеті випито неймовірно богато горівки. Мешканці села Віланія, недалеко Москви, заявляють, що вони зібрали 2,000 рублів для поліпшення пожарної сторожі в селі. Та пожежники за ці гроші зробили собі гарну забаву й замісць того, щоби купити потрібні прилади, пропили всі гроші.

АНҐЛІЯ ВИЗНАЄ УРІБУРУ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Місцева преса, яка стоїть близько до уряду Мек Донелда, повідомляє, що Анґлія скоро визнає уряд Урібуру, який скинув в Арґентині з президентського становища Ірігоєна. Відповідні інструкції вже післано британійському послови в Арґентині. Крім того ґазета додає, що очевидно Анґлія зробить своє визнання разом з Америкою.

ІТАЛІЙЦІ ЗАДОВОЛЕНІ.

РИМ (Італія). — У фашистівських колах викликало задоволення те, що німецькі фашисти на чолі з Гітлером одержали велику побіду на останніх виборах. Фашисти кажуть, що це нове підтвердження їхньої теорії, що сучасний парляментарний устрій не встані задовольнити всіх вимог, які ставить держава до уряду.

Хоч тут і чекали збільшення фашистівських послів у новім парляменті, але ніхто не сподівався, щоб фашисти відразу стали другою партією по скількости послів у райхстаґу. Тому фашисти приємно здивовані німецькими виборами.

ФРАНЦУСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ ПРИ РОБОТІ.

ПАРИЖ (Франція). — Наслідки виборів у Німеччині дали притоку французьким націоналістам до нового нападу на міністра справ закордонних, Бріяна. Ґазета „Еко де Парі" нападає на Бріяна за його приязну політику супроти Німеччини й отверто домагається негайного уступлення його з міністерського становища.

Мілітаристичні кола також розпочали жвавішу аґітацію за збільшення та скріплення французької армії. Французькі націоналісти воюють проти своїх противників, посилаючись на зріст і скріплення німецького націоналізму.

КИНУЛИ БОМБУ.

КАРАШІ (Індія). — В помешкання поліційної стації невідомо ким кинено бомбу. Сильний вибух бомби ушкодив помешкання поліції, але людських жертв нема. Нікого не арештовано. Девять днів тому було кинено фальшиву бомбу в поліцая, який стояв на сторожі при поліційному будинку. Тоді цей випадок уважали за жарт.

РЕШТКИ З ВИПРАВИ АНДРЕ.

СКОЯВІК (Норвеґія). — Сюди прийшов невеличкий пароплав, на якому журналісти привезли решткі з виправи Андре, які вони знайшли на Білому острові. Між іншим вони привезли кістяк третього члена виправи, Френкеля, та череп Андре.

На цей пароплав забрали все, що лише пощастило знайти на острові уцілівшим після загибелі Андре. Вони знайшли дуже важну мапу, на якій точно зазначено руту лету, а потім маршу на південь, який зробили члени виправи. З тої мапи видно, що виправа довго кружляла саме на тому місці, де загинув повітроплав „Італія".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order
Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НІМЕЦЬКИЙ МУССОЛІНІ.

Німеччина готова мати свого Мусолінія. Так принаймні пише світова преса про Адольфа Гітлера, творця й орґанізатора партії Німецьких Фашистів, яка здобула при послідних виборах до німецького парляменту 103 мандати.

Цікаве те, що сам Гітлер не ввійшов до парляменту. Він є людиною „без вітчини". Сам він походить з Австрії. З вибухом світової війни вступив до німецької армії. Давніше не старався за німецьке горожанство, а коли по війні захотів його дістати, не хотіли йому дати, бо політичні правлячі круги добачали в нім небезпечного конкурента. Ще й до тюрми його кинули.

В тюрмі стратив він усіх прихильників, а вийшовши з тюрми, зорґанізував так скоро партію німецьких фашистів, що счудував не тільки самих Німців, але й світ.

Гітлер виявив себе надзвичайним бесідником і орґанізатором. Поривав своїми бесідами до цеї міри, що йому заборонили у многих провінціях прилюдно говорити. Та все те не було би йому допомогло так скоро зрости в силу, коли би не надзвичайно важке положення, в якому тепер опинилася Німеччина. Економічна депресія й безробіття відхилили загал від людей з поміркованими програмами, а звернули, як це вже нераз бувало, в сторону партій з крайно радикальними кличами, себто до фашистів і комуністів. І ті обі партії, хоч між собою крайно ворогуючі, приєднали для себе найбільше голосів економічно виснаженого населення. Це є секрет побіди Гітлера.

Плятформа німецьких фашистів являється з одної сторони дуже радикальною, а з другої реакційною. Фашисти є проти Жидів і чужинців, яких хочуть позбутися з краю, а далі є вони за вивласнення великих земельних власників без відшкодовання, соціялізацію промислу, націоналізацію тростів і скасування всякого доходу, який не походить з праці. Хто не працює, той не повинен їсти. Є вони далі за розвязання великих торговельних домів, а за те, щоби купувати тільки від дрібних склепарів.

Та найважніше те, що німецькі фашисти є за уневажнення Версальського й Сейнт Джерменського договорів, за обєднання з Австрією і знесення воєнних відшкодовань. Отсе ті домагання політичної натури найбільше непокоять Францію і ставлять Европу перед новою загадкою, що то буде, як фашисти далі зростуть і прийдуть до влади.

Д. Дніпрянський.

МІЖНАРОДНЯ ОРҐАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ.

Остання европейська війна, в якій взяли участь також Злучені Держави, як відомо, причинилася не лише до радикальної зміни політичної карти Европи, а викликала неменш глибокі соціяльні зрушення народніх мас. Величезна революційна хвиля, що залляла була середню Европу та деякі інші европейські країни, а також небезпека пролетарської революції, яка охопила Східню Европу, змусили керовників держав переможців визнати той факт, що справу загального замирення неможливо вирішити навіть за допомогою Ліґи Націй, наскільки не буде забезпечено соціяльні інтереси працюючих на засадах справедливости та гуманности.

Тому саме творці версальського мирового договору уважали доцільним через утворення особливої „Міжнародньої Орґанізації Праці" так змінити загальні умови праці та до такої міри забезпечити соціяльні інтереси працюючих, щоби в будуччині звести до мінімум те справедливе невдоволення своєю долею та їхнє обурення проти пануючих суспільних верств, яке виявляється в революційних рухах та загрожує небезпекою пролетарської диктатури. І справді в XIII. розділі версальського договору знаходимо такі загальні принціпи, на підставі яких і була створена Міжнародня Орґанізація Праці, як автономна установа Ліґи Націй. 1. Праця повинна вважатися за торг або предмет торгу, 2. Працедавці та працюючі мають право творити свої орґанізації на підставі істнуючих законів, 3. Заробітна платня повинна забезпечувати працюючим достатний життєвий рівень в залежности від місцевих обставин ріжних країн, 4. 8-годинний робучий день або 48 годин тижневої праці необхідно запровадити всюди, де цього ще нема, 5. щотижневий відпочинок (не менше 24 годин), який має припадати на неділю або інші дні, являється обовязковим, 6. дитяча праця забороняється, а праця молоді обох полів дозволяється лише за умовою, що вона не унеможливлюватиме виховання та фізичного розвитку молоді, 7. за працю однакової вартости працюючі отримують однакову зарібкову плату без ріжниці полів, 8. приписи умов праці кожної країни повинні забезпечувати економічну рівність усім працюючим, які леґально перебувають в тій чи іншій країні, 9. кожна держава зобовязана орґанізувати належну інспекцію праці, включаючи до неї також жінок, щоб таким робом забезпечити переведення в життя законів та приписів відносно охорони праці.

Себто Міжнародня Орґанізація Праці повстала в 1919. р., як постійна установа Ліґи Націй, з метою загального поліпшення умов працюючих у міжнародньому масштабі та на засаді співробітництва капіталу і праці. Свою постійну діяльність ця установа виявляє в такий спосіб: що року відбувається міжнародня конференція праці, до складу якої входять представники урядів ріжних країн у скількости 50%, а решта складається з представників спілок працедавців (25%) та робітничих спілок (25%), маючи своїм завданням шляхом ухвалення певних конвенцій або постанов відносно умов праці та заробітної плати не лише поліпшити сучасне соціяльне законодавство, а також поширити його на всі країни світу.

Звичайно кожна країна посилає на ці конференції по 4 делеґати (два від уряду, 1 від спілок працедавців і 1 від робітничих спілок), а крім того в міру потреби певну скількість технічних дорадників. Останні в голосованню участи не беруть, а ріжні проєкти конвенцій та постанов уважається правосильними лише тоді, коли здобудуть собі дві третини голосів всіх присутніх на конференції делеґатів. Такі проєкти конвенцій протягом року (в деяких випадках протягом 18 місяців) обовязково доводяться до відома урядів (зглядно, парляментів) усіх країн членів Міжнародньої Орґанізації Праці, з метою їх ратифікації. Коли це станеться, то уряди таких країн забовязані їх провести в життя та узглянювати їх при належному розробленню свого соціяльного законодавства. Мало того, всі країни повинні що року давати справоздання про те, які заходи зробили вони в цій справі.

Протягом свого істнування (1919—1929) Міжнародня Орґанізація Праці відбула 13 конференцій (про останню 14. я розповів у попередньому дописі), з яких перша відбулася у Вашинґтоні в 1919 р., друга в Ґенуї (Італія) в 1920 р., а решта в Женеві. На цих конференціях було ухвалено 29 конвенцій та ще більше ріжних постанов. Так на вашинґтонській конференції були ухвалені слідуючі конвенції: 1. про восьмигодинний день праці у промисловости (48 годин тижнево), 2. про орґанізацію публичних та безплатних посередницьких бюр праці, 3. про заборону праці жінок у промисловости та торзі протягом 6 тижнів до і після родів (за цей час вони одержують належну їм плату), 4. про заборону нічної праці жінок у промисловости, 5. про заборону праці дітей віком до 14 літ у промисловости, 6. про заборону нічної праці у промисловости всім особам віком до 18 років, 7. про заборону уживання білого фосфору у виробі сірників.

Друга, себто ґенуезька конференція ухвалила такі конвенції: 1. про заборону праці дітей віком до 14 років на пароплавах, 2. про відшкодовання морякам за час безробіття, спричиненого загибілю того пароплава, на якому вони працювали, 3. про орґанізацію безплатних посередницьких бюр праці для моряків.

Нарешті всі інші женевські конференції ухвалили оці 19 конвенцій: 1. про заборону праці дітей віком до 14 років у сільсько-господарському виробництві, наскільки вона перешкаджає їх науці в школі, 2. про забезпечення сільсько-господарських робітників такими самими правами відносно орґанізації своїх спілок, якими користуються промислові робітники, 3. про поширення законів про забезпечення від нещасливих випадків також на сільсько-господарських робітників, 4. про заборону уживання білого олова при внутрішньому малюванню будівель, 5. про одноденний відпочинок промислових робітників протягом тижня, 6. про заборону особам віком до 18 років працювати на пароплавах топниками, 7. про щорічний огляд фізичної здібности до праці на пароплавах осіб віком до 18 років, 8. про відшкодовання робітникам при нещасних випадках праці, 9. про відшкодовання робітникам на випадок хороб, 10. про поширення на робітників чужинців тих прав на відшкодовання при нещасних випадках праці, якими користуються інші робітники, 11. про заборону нічної праці у пекарнях, 12. про полегчення інспекції над еміґрантами на пароплавах, 13. про уніфікацію контрактів служби моряків, 14. про репатріяцію моряків після закінчення контрактів або з причини звільнення зі служби, 15. про вироблення системи обовязкового забезпечення робітників у промисловости, торзі та хатній службі на випадок хороби, 16. про вироблення системи обовязкового забезпечення сільсько-господарських робітників на випадок хороби, 17. про установлення методів фіксації мінімальної заробітничої плати у галузях промисловости з низькою робітничою платою, 18. про необхідність фіксацій ваги тих великих кафрів, що їх перевозиться на пароплавах, 19. про забезпечення від нещасливих випадків робітників, які накладовують та розладовують пароплави.

(Конець буде)

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ЛОРЕЙН, О. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 34, подає до відома усім своїм членам, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 21 вересня, в годині 2-гій пополудни, в гали церковній при Іст 31 Стр. і Чарлстон Еве. Звертається увагу тим членам, котрі мають звичай зволікати з вкладками, щоб вже раз старалися вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі поступиться з ними після статута. Неявившийся на сей мітінґ член заплатить кару після ухвали. — Ів. Чмерид, фін. секр.

КОРТІС БЕЙ, МД. Бр. св. Михаїла, від. 55. повідомляє всіх своїх членів, що мітінґ відбудеться в неділю, 21 вересня, в годиці 2-ій пополудни, в гали парохіяльній. На той мітінґ мусить обовязково явитись кождий член, бо є важні справи до полагодження. Не явившийся член або урядник буде караний після ухвали. — А. Бартох, предс.; П. Чайковський, кас.; Н. Шандровський, секр.

ВЕСТ ІСТОН, ПА. Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 137, повідомляє своїх членів, що триквартальний мітінґ відбудеться в неділю, 21 вересня, в годині 2-ій пополудни, в гали парафіяльній при 4-тій вулиці. Кождий член повинен явитись на сей мітінґ, бо є важні недокінчені справи до полагодження. Контр. комісія здасть звіт за три місяці. Напоминається довгуючих місцевих і позамісцевих членів, щоби вирівнали свої залеглости бо в противнім разі будуть суспендовані. — І. Дишевський, предс.; Ф. Саґатий, кас.; М. Колодруб, секр.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

„БЕЗКОНЕЧНА ЖЕБРАНИНА" В УКРАЇНЦІВ.

Сю безконечну жебранину закидують свідомим Українцям ріжні сиромудрі людці. Мовляв, ми є Американці, і нас не повинен обходити ніякий старий край. Ми Американці, і жертв нам складати не треба. Як уже складаємо жертви, то складаймо жертви тільки на свої, американські цілі. Складати жертви на старо-краєві цілі се жебранина, і ми жебранини не повинні піддержувати. Як наші ґазети будуть далі писати про Старий Край, то ми скоро перестанемо їх читати.

„БЕЗКОНЕЧНА ЖЕБРАНИНА" В АМЕРИКАНЦІВ.

Возьмім хочби одно число одної американської ґазети, і там бачимо такі новинки:

У „Каза Амерікана" в Домі Студентів у Ню Йорку зібралася конвенція Товариства Приятелів Університету в Римі і постановила влаштувати кампанію за піддержку для сього університету. Громада Американців, що полювали в Африці, жертвує ріжним американським музеям свої збірки мисливських трофеїв. Пастор методиської церкви в Асбері Парк, Н. Дж., просить о жертви на будову церкви; треба йому 100,000 долярів. Симфонічна оркестра дає концерт як дарунок для свята Месечузетса. Богач дає містові Ню Йоркови памятник будівничого залізниці між Злученими Державами та Мексиком. До столиці Санто Домінґо прибув американський корабель з поживою для жертв гураґану. Американські Греки збирають жертви на допомогу жертвам вибуху нафти в Атенах. Католицьке Допомогове Товариство посилає 1,000 долярів для дітий, що впали жертвою гураґану. Лицарі Колумба збирають жертви для Санто Домінґо.

Отсе роблять Американці.

ЖЕРТВЕННІСТЬ І АМЕРИКАНІЗМ.

Ніхто серед Американців не виступить з закликом: Положім уже раз край усій тій жебранині. Що нас обходить Санто Домінґо, або Атени, або жертви вибуху вулькану на Сицилії? Ми Американці. Най кождий покладається на себе, дбає тільки за свою кишку, і най чорт поберe тих, що не потрафлять за себе подбати. Ніхто не вважав би розумним чоловіка, котрий сказав би, що правдивий американізм поляґає в тому, щоби дбати тільки за свою шкіру. Такого чоловіка ніхто не вважав би розумним.

Якраз навпаки. Американець уважає себе за найбогатшого чоловіка в світі, і він уважає, що його богацтво його зобовязує до жертвенности. Чоловіка, який важився б виступити проти жертв, Американець уважає за свиню, яка тільки дбає за те, щоби набити своє пузо, хочби інші мали з голоду загинути. Такого чоловіка в Америці не висунено би наперед, а сховали би до дому божевільних, де його словам ніхто не дивувався би.

ЗВІДКИ БЕРЕТЬСЯ АҐІТАЦІЯ ПРОТИ „ЖЕБРАНИНИ"?

Зовсім слушно Американець дивиться з підозрінням на людину, що голосить кампанію проти допомоги старому краєви в імя американізму. Зовсім слушно питається він: що за лихо з мозком того чоловіка, що оточений богацтвом може дивитися з заложеними руками, як інший гине з нужди? Звідки така жорстокість узялася в того чоловіка? Чому він так ненавидить людей?

Колиб розумному Американцеви сказати, що хтось представляє здержування від жертвенности за американізм, то він певно образився би. Чи американізм лежить у жуванню ґуми? Чи може в присвоюванню собі тих американських прикмет, за котрі Американців славлять по всему світі, а між котрими жертвенність займає одно з перших місць?

Д-р Остап Грицай.

З ФРАНЦУСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нові напрями. — Останній роман Кльода Ане: "Mayerling". — З найновіших публікацій про Ж. Клемансо.

(8)

В цього політичного діяча в універсальність освіти: кожна проблема є для нього точкою виходу до обговорювання найріжніших инших проблем, ізза чого й можна Бенжаменові після одного дня, переведеного в гостині у Клеманса, написати про це книжку на 254 сторінок! І скрізь у поглядах того старого парляментарного рубаки є дух гострої опозиції і того презирства, того нехтування пересічю людей, яке так тісно вязалося з суворою первісністю, з незрушимим упором і з залізною енерґією в духовости Клеманса. Дух любови, дух тонкого співчування, виявляється в цього дикуна щойно тоді, коли він говорить про — природу; відносно людей у нього все утаєний гнів і глум.

От він зовсім не жартує, коли каже таке: „Добре правління — і чомуб то бажати вам доброго правління у Франції? Ви живете у світі безумців, ви всі зле виховані, зле вивчені, зле зодягнені, і зле одружені, тож яке право в вас жадати для себе доброго правління?" (ст. 253). Теперішнім політикам він закидує пересічність і трівожність, добачує в політиці повний занепад, а у змаганнях демократії повну безпомічність. „Найбільшим нещастям усякого ідеалізму — чуємо раз — це те, що його замисли здійснюються..." Ні — не любить людей ні сучасности старий Клемансо. „Ви говорите мені про сучасність — каже він до Бенжамена — а вона мене не цікавить... Я волію вже мамутів і бізонів з прапервісних епох! Те, що мене ще захоплює, це наука, просліджування всіх кроків людства та походу духа, і в области науки мені найкрасше проводити дні. А та мізерна одноднівка, та ваша Франція XX. в. — з нею я покінчив, від неї я відвернувся..." (ст. 20). І так менше більше і всі осуди Клеманса про теперішних керманичів Франції; ні один з них не удостоюється його признання.

Але хіба можна нам надіятися инших осудів від людини, яка протягом найтяжших воєнних років у Франції була для свойого народу втіленням ідеї боротьби на життя і смерть і втіленням великанського, нечувано могутнього і нечувано творчого „Хочу"?

Такі люде лишаються борцями до кінця. Скільки книжок про нього ви і не взялиб до рук і скільки звітів про розмови з ним ви й не вичиталиб, ніде не почуєте з його уст ні одного слова про те, щоб той вісімдесять чотиролітний дід почувався коли втомлений, згідливо примирений зі світом і з людьми, в мелянхолійній відсталі від життя і в покірнім дожиданню смерти. Де там — il faut se battre avec tout; — (треба боротися з усім), це трохи не постійні слова в його устах. Треба боротися, битися, змагатися зі світом — учить старий Клемансо, треба бути дуже, дуже, дуже нещасливим (tres, tres, tres malheureux) і треба ставати віч на віч з усякого роду неможливостями і поборювати їх, щоб добути змоги справжнього життя. На тему цієї конечности людини боротися Клемансо говорить особливо гарно і в книжці Бенжамена і в споминах Ернеста Марте, до яких треба ще причислити йогож книгу **"Le Tigre,"** де зібрані головним чином розмови з Клемансом в останніх роках (1928—29), і яка тому може й одна з найцікавіших*). Але воно дивне, що хоч Клемансо не забуває ні на хвилю про те, що життя це невгаюча і ненастанна боротьба, що все тут на світі "se bat, tout se mange, tout se tue" (бється, заїдає себе і вбиває), то він помимо того, а може саме задля того боркого характеру нашого істнування любить життя і при кожній нагоді бере його в оборону перед дебелими песимістами, здесперованими самотниками і трусливими незнайками життя. Дня 5. II. 1929 р. Клемансо, говорячи про психіку народів, зазначує степень життєвої радости в ріжних націй і каже тут з цього погляду до Марте таке про Німців: „...Щож, дорогий друже, найбільш питома прикмета людини — це любити життя. Але в Німеччині немає культу цієї любови до життя. В німецькій духовости, в мистецтві, в способі думання та в письменстві цього народу ви добачуєте щось в роді нерозуміння того, що є справді життям, що творить його чар і велич, а за те якусь хоробливу та дияволську вразливість на все, що є смертю. Ті люде люблять смерть. Вони почитають своєрідного ідола, тремтячи з трівоги перед ним, але попри це і з усмішкою екстази і якогось чудного захвату, а цим ідолом є — смерть. Звідки це в них? Я не знаю, але ви читайте тільки німецьких поетів: скрізь в їх творах смерть... смерть пішки, смерть верхом, смерть скрізь, в усіх позах і постатях і костюмах... Смерть їх веде, смерть усе коло них... Француз любить життя. Він потрафить бути відважний і повний запалу, коли треба йому вести війну, він знайде навіть смак у неї, коли його заманять урочисті звуки фанфар, та порив кавалерійських наступів. Але Француз любить війну тільки за те, що вона порирає до зваг, до геройств та до приґод тоді, коли Німець любить її задля неї самої, задля того, що з кінцем війни розгортається перед вами — руїна. Війна цеж договір зі смертю, через що Німець, зустрічаючись у війні зі смертю, зустрічається тут властиво зі своєю найкрасшою приятелькою" ("Le Tigre", ст. 74/75). — Ну, в цілости цей погляд Клеманса про культ смерти в Німців може не зовсім оправданий, але з погляду на німецьку поезію романтичної доби нпр., з погляду на їх деякі фільософічні системи, а хочби з погляду на ідеольоґію музики Ваґнера та взагалі німецький парзіфалізм, у гострих словах Клеманса про намічену сторону в німецькій — головно творчій духовости — є дещо рації. Взагаліж воно знаменно бачити тут, як ненависть Клеманса до Німців перетрівала в нього війну і зазначується скрізь в його осудах про німецьку культуру, хоч може вже час було Клемансові добути дещо красшого переконання про переможених „неприятелів". Але на мою думку воно багато красше і характерніше, коли провідник нації лишається проти противника свойого народу в резерві до кінця, а не запродується так свойому історичному ворогові при першій нагоді, як нпр. деякі українські провідники в минулому і нині. І я зі щирого серця поручивби нашим провідникам сьогодня вчитися з останніх публікацій про Клеманса хисту справжнього проводу, а головно — політичної характерности.

(Конець).

*) Albin Michel, editeur, Paris 1930.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

В СПРАВІ ПРОГУЛЬКИ ВЕТЕРАНІВ ДО РІДНОГО КРАЮ.

В ч. 280 „Свободи" прочитав я допис громадянина Юрківського в справі прогульки ветеранів світової війни до Франції, а потім до рідного краю. Річ ясна, що тут є мова про американських ветеранів українського роду.

Я є одним з таких ветеранів і цікавлюся всіми справами, звязаними з рухом українських ветеранів. Тому самому мені дивно, як це могло статися, що я переочив минувшого року допис у справі прогульки ветеранів до Европи. А ще більше мене дивує, що про цю справу не сказав мені ніхто з тутешніх ветеранів, моїх товаришів. А прецінь тут у Филаделфії є нас біля 80 ветеранів.

Виходить, що всеж таки справа прогульки не була як слід розголошена. Допис це добра річ, але ще не все. Щоби таку справу спопуляризувати, треба віднестися з нею до кватир, де льокуються світові ветерани. Тому треба видістати адреси ветеранських кватир і віднестися до них з пропозицією прогульки до Франції й до краю батьків наших.

Щоби така прогулька випала як слід, треба, щоби до неї зголосилися принаймні 200 ветеранів. Коли вже стратиться гроші, то треба так обчислити, щоби з того була користь. Треба, щоби та прогулька була гарною манифестацією. А це буде можна осягнути, якщо вона буде добре підготована.

Мені здається, що така прогулька американських ветеранів світової війни мала би бути свого рода пропагандою української визвольної справи. Тоді треба мати нам добрих провідників, які розуміли би оту велику вагу прогульки. На таких провідників ветеранської прогульки надаються, на мою думку, тільки офіцири, котрі служили в американській армії.

Мені здається, що ми маємо кількох вищих офіцирів американської армії. Мають вони бути в Шикаго, а може є і деінде. От у Филаделфії маємо Українця, американського ветерана, резервового капітана американської армії. Певно, що й по інших місцевостях мусять бути такі офіцири.

Мені здається, що треба зібрати тих офіцирів і вони повинні взяти провід такої прогульки. Тоді й більше ветеранів зголоситься до прогульки.

Іван Сярчинський,
Филаделфія, Па.

—o—

ЧИ БУДЕ НОВА БОРОТЬБА?

В ч. 212 „Свободи" якийсь дяковчитель жалується на „Католицький Провід", що він, еп. Богачевський і його дорадники хочуть розбити Товариство Дяків і розділити їх на совісних і несовісних, радикальних і благородних і т. д.

Я завжди симпатизував з дяками і далі з ними симпатизую. Але це одна справа, а інша та, чи громади станутъ тепер за них, коли їх влада зачне брати у свою особлившу опіку.

Я признаю, що з того всього готова повстати неодна халепа. Але що буде з тими дяковчителями, а є їх подавляюча більшість, що завжди вірно стояли при владі, що йшли дуже часто проти бажань громади і були боягузами та здержували поступ громади? Я думаю, що вдячности від влади вони за те не дістануть і доперва тепер звертатимуться до народа.

Нарід готов взяти ще й тепер дяків в оборону. Але тоді й поставить свої домагання. У моїм сусідстві є церковна громада, в якій членами є закарпатські Українці й галицькі. Істнує вона вже 22 роки. І досі нема там при тій громаді ні одного товариства, Січи ні читальні. А на тій парохії було повно наших галицьких священиків і дяковчителів та ніхто з них не спромігся на роботу поза церквою.

Знову в другій громаді засновано Ситизенський Клюб таки з наших Українців, а чартер взято на імя „Рошен Літерері Ґрік Кетолик Сосайеті".

Між членами комітету, яких підписи видніють, бачу й підпис дяковчителя, котрого уважали ми за Українця, і котрий не повинен був допустити до такої баламути. А то він ще й дав свій підпис на таку назву.

Мені здається, що тепер прийде час, коли годі буде світити свічку Богови, а заразом ставити чортови огарок.

Хт схоче мати попертя у народі, той мусітиме служити вірно народній справі.

Іван Бойко,
Вилкс Бері, Па.

Дістав своє.

Мурин палив висохлу траву. Надійшов мудрагель і каже:

— Нащо ти її палиш; опісля земля буде така чорна як ти.

— Не журися, — відповів Мурин. — Опісля земля покриється такою зеленою травою, як ти.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Поховали стрільця, січовика й громадянина.

Дня 3. вересня помер у Ню Йорку Іван Гриник. Затроєння газом, якого дізнав підчас світової війни, далося відчути Покійному по літах у своїх страшних наслідках і забрало його перед часом у могилу.

Покійний походив з Поговірців, повіт Рудки. В 1914 р. пішов на війну. Був підстаршиною в австрійській армії, з якої венув у 1918 р. Був 4 дні в дома, зорґанізував 18 молодих хлопців, і з ними вступив до 7-мої бриґади в Щирці, яка стояла під командою полковника Бізанца. Боровся проти ляцької навали під Львовом. По наступі Галера перейшов з нашою армією на Велику Україну й там попав у польський полон. З полону добули Покійного його старі родичі. Але в дома не мав спокою від ляцьких жандармів і мусів покидади рідне село й іти в чужину.

До Ню Йорку приїхав у 1922 р. Від перших днів приїзду до останніх днів життя був завжди діяльним Січовиком, а рівнож сотником Чорноморської Січи через 5 літ. Весь вільний час присвячував він січовій й загально народній справі. А найбільше пильнував січових рядів, до яких хотів затягнути як найбільше молоді. Він завжди взивав молодь до поготівля, бо вірив, що прийде певно час, коли нам прийдеться ще раз звести бій з окупантами наших земель.

Маси народа оглянули тіло Покійного, яке лежало три дні в льокалі Чорноморської Січи. Домовина була гарно прибрана квітами. Видніли січові й національні прапори, а серед них лежав Покійний у січовому мундурі. Похорон відбувся дня 6. вересня. У похороні взяло участь понад 2,000 людей, не вчисляючи чужинців, які великими гомадами приглядалися похоронному походови.

В домівці Чорноморської Січи попращав Покійного його найблищий товариш Е. Драґінга. Говорив як стрілець до стрільця і як товариш до товариша. Та докінчити не міг, бо біль стиснув голос і сльози полялися.

Підчас походу з домівки Чорноморської Січи до Української Православної Церкви при 14 ул. співав прекрасно хор під вмілою управою відомого дірiґента Ю. Кириченка. Рівнож приграгала банда наших молодих хлопців з Бейони, яку привіз власним коштом своїм босом наш шановний громадянин Михайло Шеґда. Хор і банда причинилися дуже багато для піднесення походу. Тому саме так багато чужинців задержувалися, бо прислухувалися пісням. І подивляли стрункі постави наших Січовиків у стрілецьких строях.

В церкві відправляли: о. Іванишин з Ню Йорку, о. Кушнір з Нюарку і о. Боднар з Пасейку. Був присутним рівнож і американський епископ.

о. Іванишин виголосив жалібну промову, в якій порівнав Покійного з тими робітниками, що мішають цемент при будові великих хмародерів. „Іван Гриник, говорив о. Іванишин, був одним з тих цементарів, котрий працював над тим, щоби звязати увесь український нарід в одно й збудувати Соборну Українську Державу".

На цвинтарі попрощав Покійного гром. Микола Близнак, сотник Січи ім. Богдана Хмельницького. Він підніс, що на похороні стрільця-бойовика не ялося ридати, а треба набирати сили, щоби добувати те, що Покійному й нам усім було й є найдорожче, себто волю для свого народа.

Аранжировкою й проводом похоронного походу, який випав так величаво, занявся Д. Білецький, бувший старшина Галицької Армії.

У похороні взяли участь наші визначні народні діячі. Віддано отже послідну прислугу Покійному як тільки можливо було як найкращу. Чорноморська Січ понесла велику втрату. Але вона пошанує память свого товариша й сотника цілком певно в той спосіб, що далі йтиме його слідами, щоби готовитися до того святого діла, до якого закликав її Покійний.

Січовик.

ДЕЩО ПРО ПОХОДЖЕННЯ СЛІВ „КАЦАП" І „ХАХОЛ".

На Великій Україні частенько можна було чути лайку Москаля з Українцем, коли перший обзиває другого призирливо „хахол-мазепа", а той відповідає йому: мовчи, „кацапе".

Важко запевнити, звідки і з чого взялися ті образливі назвиска. У числі 28. „Рідного Краю", з 20. липня ц. р. д-р Когут з певністю говорить, що назва „кацап" походить від татарського слова „кассаб", або „кассап", що в татарській мові значить різник або деришкура. Може воно й так, але існує й друга леґенда, яку я вичитав колись в одному історичному оповіданню.

Відомо, що на Україні з давен давна, та ще й по цей час, чоловіки не носили борід, а завше їх голили, аж до 90 років свого життя, тоді як волосся на голові підголювали і підстригали навкруги, залишаючи чуприну, або на маківці чуба (на Запоріжжі оселедці).

Чуб по московськи називається „хахол". Отож за 4 роки після Переяславської угоди московський уряд, котрому ті чуби дуже не подобалися, нібито посилає на Україну своїх цирульників, аби вони стригли українським урядовцям їхні „хахли". З того часу й повелося обзивати кожного Українця „хахлом", бажаючи образити, або вилаяти, а після Полтави почали додавати ще й „мазепа", якщо бажано було Москалеви найдошкульніще допекти Українцям.

Відомо також, що на Московщині споконвіку всі шари суспільства, починаючи від царів й до останнього „смерда", обовязково носили бороди і цареві Петрови І. прийшлось наказом змушувати ґвалтовно голити бороди. Ще й до останнього часу на селі в Московщині не можна було натрапити на чоловіка з села з голеною бородою. Так от, коли Москалі посунули після Переяслва (1754 р.) на Україну, то й склалася поговірка: „У москаля борода як у цапа", а звідси скорочене для кожного Москвина „кацап".

Д-р М. Галин.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА.

„SVOBODA"
81-83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

НЕВЖЕЖ ЇМ ДІЄТЬСЯ КРИВДА?

Ще минулого року в дні 1. листопада в Довжанці, повіт Тернопіль, уладжено листопадове свято в честь поляглих героїв з богослуженням, панахидою і посвяченням хреста на могилі похороненого на місцевім кладовищі стрільця УГА. З цього приводу поліція поробила донесення на місцевого пароха о. Гірку Вол., 12 хлопців і 4 дівчині з Довжанки за влаштовання „протидержавної демонстрації". Всіх їх покарало старосто адміністраційними карами. Засуджені не приняли кари і відкликалися до окружного суду в Тернополі. Суд засудив тільки трох з них на грошеву кару або арешт. Тоді засуджені відкликалися до найвищого суду у Варшаві і він увільнив усіх від вини і кари. Боронив посол д-р Ладика. З приводу цього увільнення бідькається „Львів. Курер Поранни", що зроблено „кривду" Полякам з Довжанки і тернопільський адміністрації та судови і пише, що тепер Українці тріюмфують (цікаво чого?—прим. скл.) Вкінці наче в розпуці кличе на адресу Варшави: „Прецінь не чекаємо від вас нічого, вашої помочі, але, на милість Божу, не перешкаджайте!"

Поляки з Ромашівки, пов. Чортків, у звязку з сотною річницею листопадового повстання хотіли відновити памятник офіцира М. Вилежинського, який стоїть на подвірю української церкви. Вже навіть спровадили робітників. Але місцевий парох о. Когутяк заявив, що без дозволу станиславівського епископа не може позволити на ці роботи на подвірю гр.-кат. церкви. Поляки внесли туди прохання і, як пише краківський Курер Ілюстрований, вже два місяці ждуть на відповідь. „Іл. Курер", описуючи таку „кривду", називає українського священика „провокатором" і тішиться, що поліція не дозволила Українцям ставити свойого памятника поляглим стрільцям.

Для „Львовскего Курера Пор." „саботажова акція українських сепаратистів не є одиноким проводом їх діяльности"; на його думку вони ведуть більше загальну боротьбу за характер краю, бо ось рогатинський кореспондент „Л. К. П." знайшов в одному селі коло Рогатина придорожні таблиці і дороговкази також в українській мові.

ЧИ РИБИ ДУМАЮТЬ? — ПОГОДЖЕНІ ВОРОГИ.

Тому яких 30 літ природники цікавилися лише будовою тіла звіряти; ніхто ніколи не застановлявся над тим, чи примiром тигр думає. Нині наукові досліди змінилися зовсім. Є вже богато книжок про психольоґію звірят. Останніми літами вчені досліджували навіть питання: чи риби думають? На це питання відповідає італійський зоольоґ проф. Бянкі. Зпоміж ріжних досвідів проф. Бянкі наведемо такий. До скляного басейну, переділеного скляною тафлею, впустив проф. Бянкі величезного пажерливого щупака (щуку); до другої половини басейну впустив дрібні рибки. Щупак кілька годин був спокійний і слідкував рухи риб за скляною тафлею. Потім, видно, зголоднів і хотів схопити одну рибку. Одначе вдарив пащею з усієї сили в скляну тафлю. Та цей досвід не охолодив запалу риби. Щупак повторював напад 6 годин разураз, усе з тимсамим вислідом. Другого дня щупак знову пробував, але вже богато обережніше. Видно, щадив зболілу голову. Наступи в дальших днях були щораз слабші. Вкінці проф. Бянкі витягнув скляну перегороду. Виявилося, що щука перестала нападати на риби навіть тоді, як уже не було ніякої перешкоди. Рівночасно риби зовсім не боялися щуки. Зовсім відважно крутилися довкола свого ворога, коло його рота. То тягнулось довго. Досвід цей виявив, що в рибах виробилася така система думання, що щука не може бути для них небезпечна — а в щуки зродився погляд, що кождий дотик риби спричиняє сильний і нагальний удар в голову. Інший, також цікавий досвід робив французький зоольоґ проф. Генр. Ніто. Він хотів збити Дарвінову теорію, що боротьба між звірячими осібняками того самого роду треває ціле життя а кінчиться щойно смертю одного з них. Проф. Ніто впустив два величезні когути, однаково сильні й однакової величини, на досвідне подвіря. До тих когутів впустив опісля 14 курок. Між когутами закипів завзятий бій, що тягнувся майже півтори години. Смертельно змучені когути вкінці перестали битися. Тоді природник впустив когутів до окремих кліток і накормив. Як на другий день повипускав когутів з койця, вони почали нову атаку. Сили їх вичерпалися, кров лилася щораз обильніще, але ніодин із противників не міг дістати смертоносного „нок авт". Третього дня сталося щось несподіване. Когути перестали битися і згідливо поділилися курми. Ніодин з них не зачинав уже бійки. Навпаки між ворогами зачався союз, бо як проф. Ніто впустив третього когута на подвіря, то недавні противники кинулися на нього і до кількох хвилин убили його. Таксамо солідарно поступали ці когути проти кождого противника зі звіринного світа. Опираюнись на цьому досвіді, проф. Ніто старається збити Дарвінову теорію.

Дістав цілком за дармо.

Фармерка обчислила, що ціна за яйця, яку вона дістає в порівнаню з ціною, яку платять люде в місті, є скандально низька.

Одного дня, готуючи яйця до висилки, написала на одному яйці: „Я дістала за се яйце півтора цента. Кілько ви мусілй за нього заплатити?"

Шість місяців пізніше вона дістала з міста з одного театру лист, у якім було написано: „Дорога пані! Я, граючи ролю „Гамлета", дістав ваше яйце цілком за дармо".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".